ΥΠΕΡΒΑΤΙΚΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΜΑΡΙΑ ΦΑΚΙΝΟΥ

YAA GYASI

ΙΚΑΡΟΣ

ΥΠΕΡΒΑΤΙΚΟ
ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Τίτλος πρωτοτύπου: *Transcendent kingdom*
© 2020, YNG Books, Inc.
© 2024, Εκδόσεις Ίκαρος για την ελληνική γλώσσα

Μετάφραση από τα αγγλικά: Μαρία Φακίνου
Επιμέλεια – Διόρθωση: Σταυρούλα Αλεξανδροπούλου
Σχεδιασμός – Εικονογράφηση εξωφύλλου: Χρήστος Κούρτογλου
Στοιχειοθεσία – Σελιδοποίηση: Εκδόσεις Ίκαρος
Εκτύπωση: Μ. Σπύρου & ΣΙΑ Α.Ε.
Βιβλιοδεσία: Ηλ. Μπουντάς – Π. Βασιλειάδης Ο.Ε.

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με τον ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

Πρώτη έκδοση: Νοέμβριος 2024
ISBN 978-960-572-707-9

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΚΑΡΟΣ • ΒΟΥΛΗΣ 4, 105 62 ΑΘΗΝΑ • Τ: 210 3225152 • www.ikarosbooks.gr

Yaa Gyasi

ΥΠΕΡΒΑΤΙΚΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Μετάφραση
Μαρία Φακίνου

ΙΚΑΡΟΣ

Στην Τίνα

Ο κόσμος είναι φορτισμένος με το μεγαλείο του Θεού.
Θα σβήσει φέγγοντας, σαν λάμψη ελάσματος που κυματίζει.

Τζέραρντ Μάνλι Χόπκινς, «God's Grandeur»

Τίποτα δεν εισέρχεται στο σύμπαν
και τίποτα δεν το εγκαταλείπει.

Σάρον Ολντς, «The Borders»

1

Όποτε σκέφτομαι τη μητέρα μου, φαντάζομαι ένα διπλό κρεβάτι και εκείνη ξαπλωμένη σε αυτό, μια ασκημένη ακινησία που κατακλύζει το δωμάτιο. Για μήνες και μήνες, καταλάμβανε τούτο το κρεβάτι όπως ένας ιός δημιουργεί στο σώμα μια αποικία, την πρώτη φορά όταν ήμουν μικρή και μετά πάλι διδακτορική ερευνήτρια. Την πρώτη φορά, με έστειλαν στην Γκάνα μέχρι να γίνει καλά. Όσο ήμουν εκεί, περπατούσα μια μέρα στην αγορά της Κετζέτια με τη θεία μου, όταν με έπιασε από το μπράτσο και έδειξε. «Κοίτα, ένας τρελός», είπε στα τουί. «Βλέπεις; Ένας τρελός».

Ήθελα να ανοίξει η γη και να με καταπιεί. Η θεία μου μιλούσε πολύ δυνατά και ο άντρας, ψηλός με τζίβες κοκαλωμένες απ' τη βρόμα, ήταν αρκετά κοντά για να την ακούσει. «Βλέπω. Βλέπω», απάντησα μέσα από τα δόντια μου. Ο άντρας μάς προσπέρασε μονολογώντας καθώς κουνούσε ζωηρά τα χέρια του με χειρονομίες που μόνο εκείνος καταλάβαινε. Η θεία μου κατένευσε ικανοποιημένη και συνεχίσαμε να περπατάμε δίπλα από τις ορδές που συνωστίζονταν σε εκείνο το αγοραφοβικό παζάρι, μέχρι που φτάσαμε στον υπαίθριο πάγκο όπου θα περνούσαμε το υπόλοιπο πρωινό προσπαθώντας να πουλήσουμε μαϊμού γυναικείες τσάντες. Στους τρεις μήνες που έμεινα εκεί, πουλήσαμε μόνο τέσσερις.

Ακόμα και τώρα, δεν καταλαβαίνω απολύτως γιατί η θεία μου ξεχώρισε αυτόν τον άντρα για να μου τον δείξει. Μπορεί να νόμιζε ότι δεν υπήρχαν τρελοί στην Αμερική, ότι δεν είχα δει ούτε έναν στη ζωή μου. Ή μπορεί να σκεφτόταν τη μητέρα μου, τον αληθινό λόγο για τον οποίο είχα ξεμείνει στην Γκάνα εκείνο το καλοκαίρι, να ιδροκοπώ σε έναν πάγκο μαζί με μια θεία που μετά βίας γνώριζα, ενώ η μητέρα μου ανάρρωνε στο σπίτι μας στην Αλαμπάμα. Ήμουν έντεκα και το 'βλεπα ότι η μητέρα μου δεν ήταν άρρωστη, τουλάχιστον όχι όπως ήξερα ότι είναι οι αρρώστιες. Δεν καταλάβαινα από τι έπρεπε να αναρρώσει η μητέρα μου. Δεν καταλάβαινα, αλλά καταλάβαινα κιόλας. Και η ντροπή που είχα νιώσει με την επιδεικτική χειρονομία της θείας μου είχε να κάνει τόσο με την κατανόησή μου όσο και με τον άντρα που μας είχε προσπεράσει. Η θεία μου έλεγε: «*Έτσι!* Έτσι μοιάζουν οι τρελοί». Όμως αυτό που άκουσα εγώ ήταν το όνομα της μητέρας μου. Αυτό που είδα ήταν το πρόσωπο της μητέρας μου, γαλήνιο σαν το νερό της λίμνης, το χέρι του πάστορα που άγγιζε απαλά το μέτωπό της, η προσευχή του ένα σιγανό μουρμουρητό που έκανε το δωμάτιο να βουίζει. Δεν είμαι σίγουρη ότι ξέρω πώς μοιάζουν οι τρελοί, όμως ακόμα και σήμερα όποτε ακούω τη λέξη φαντάζομαι μια οθόνη χωρισμένη στα δυο, ο άντρας με τις τζίβες στη μία μεριά, η μητέρα μου κατάκοιτη στην άλλη. Σκέφτομαι πως κανείς άλλος δεν αντέδρασε βλέποντας τον άντρα στην αγορά, ούτε με φόβο ούτε με αποστροφή, τίποτα, μόνο η θεία μου, που ήθελε να κοιτάξω. Εμένα ο άντρας μού φάνηκε απολύτως ήρεμος, ακόμα και τις στιγμές που χειρονομούσε παράφορα, που μονολογούσε.

Όμως η μητέρα μου, στο κρεβάτι της, σε άκρα ακινησία, είχε την παραφορά μέσα της.

2

Τη δεύτερη φορά που συνέβη, δέχτηκα ένα τηλεφώνημα ενώ δούλευα στο εργαστήριό μου στο Στάνφορντ. Είχα αναγκαστεί να βάλω χωριστά δύο από τα ποντίκια μου, επειδή ξέσκιζαν το ένα το άλλο μέσα στο κουτί παπουτσιών για σπιτάκι όπου τα φυλούσαμε. Βρήκα ένα κομμάτι σάρκα σε μια γωνιά του κουτιού, όμως στην αρχή δεν μπορούσα να καταλάβω από ποιο ποντίκι προερχόταν. Και τα δύο αιμορραγούσαν και ήταν σε κατάσταση αμόκ, τρέχοντας γρήγορα μακριά μου όταν πήγα να τα πιάσω, κι ας μην είχαν πού να πάνε.

«Άκου, Γκίφτι, έχει να έρθει στην εκκλησία κοντά έναν μήνα. Παίρνω στο σπίτι αλλά δεν το σηκώνει. Περνάω καμιά φορά αποκεί και φροντίζω να έχει φαγητό και ό,τι χρειάζεται, αλλά νομίζω... νομίζω ότι συμβαίνει ξανά».

Έμεινα αμίλητη. Τα ποντίκια είχαν ηρεμήσει αρκετά, όμως ήμουν ακόμα ταραγμένη απ' αυτό που είχα δει και ανησυχούσα για την έρευνά μου. Ανησυχούσα για όλα.

«Γκίφτι;» είπε ο πάστορας Τζον.

«Πρέπει να έρθει να μείνει μαζί μου».

Δεν είμαι σίγουρη πώς έπεισε τη μητέρα μου να μπει στο αεροπλάνο. Όταν πήγα να την πάρω από το αεροδρόμιο του Σαν Φρανσίσκο, είχε απλανές βλέμμα, το σώμα της βαρύ σαν σακί.

Φαντάστηκα τον πάστορα Τζον να τη διπλώνει όπως διπλώνεις μια ολόσωμη φόρμα, τα χέρια σταυρωμένα στο στήθος σε ένα Χ, τα πόδια από πάνω τους κι έπειτα να τη βάζει προσεκτικά σε μια βαλίτσα με το απαραίτητο ΕΥΘΡΑΥΣΤΟΝ αυτοκόλλητο, προτού τη δώσει στην αεροσυνοδό.

Την αγκάλιασα επιφυλακτικά κι εκείνη ζάρωσε στο άγγιγμά μου. Πήρα μια βαθιά ανάσα. «Έχεις τσάντα μαζί σου;»

«*Daabi*», είπε.

«Εντάξει, δεν έχεις. Τέλεια, μπορούμε να πάμε κατευθείαν στο αυτοκίνητο». Ο γλυκερά εύθυμος τόνος της φωνής μου με ενόχλησε τόσο πολύ, που προσπάθησα να τον καταπνίξω δαγκώνοντας τη γλώσσα μου. Ένιωσα λίγο αίμα να τρέχει και το κατάπια αργά.

Με ακολούθησε στο Prius μου. Υπό καλύτερες συνθήκες θα το είχε κοροϊδέψει, ένα εκκεντρικό αυτοκίνητο για εκείνη έπειτα από τα ημιφορτηγά και τα SUV τόσα χρόνια στην Αλαμπάμα. «Γκίφτι, ψυχοπονιάρα μου», έτσι με έλεγε καμιά φορά. Δεν ξέρω από πού είχε ξεσηκώσει τη φράση, αλλά φανταζόμουν ότι μάλλον τη χρησιμοποιούσαν υποτιμητικά ο πάστορας Τζον και οι διάφοροι τηλεοπτικοί ιεροκήρυκες που της άρεσε να βλέπει μαγειρεύοντας, για να περιγράψουν ανθρώπους οι οποίοι, όπως εγώ, είχαν αυτομολήσει από την Αλαμπάμα για να ζήσουν ανάμεσα στους αμαρτωλούς του κόσμου, ενδεχομένως επειδή η υπέρμετρη ευαισθησία μας μας έκανε υπερβολικά αδύναμους για να τα βγάλουμε πέρα με τους σκληροτράχηλους, τους εκλεκτούς του Χριστού του συντηρητικού Νότου. Της άρεσε πολύ ο Μπιλ Γκράχαμ, ο οποίος έλεγε πράγματα όπως: «Αληθινός χριστιανός είναι αυτός που δεν φοβάται να δώσει στους κουτσομπόληδες το παπαγαλάκι του».

Σκληρό, σκεφτόμουν μικρή, να δίνεις έτσι το παπαγαλάκι σου.

Το αστείο με τις φράσεις που ξεσήκωνε η μάνα μου είναι ότι πάντοτε τις παράκουγε. Ήμουν η ψυχοπονιάρα *της*, όχι ψυχοπονιάρα γενικώς και αορίστως. Ήταν *έγκλημα* κι άδικο, όχι κρίμα κι άδικο. Μια αμυδρή προφορά του Νότου χρωμάτιζε αυτή της Γκάνας. Μου θύμιζε τη φίλη μου, Ανν, με τα καστανά μαλλιά, που ξαφνικά, κάποιες μέρες, όταν την έπιανε λίγο ο ήλιος, τα έβλεπες κόκκινα.

Στο αυτοκίνητο, η μητέρα μου χάζευε σιωπηλή από το παράθυρο του συνοδηγού, λες κι είχε πιει το αμίλητο νερό. Προσπάθησα να φανταστώ το τοπίο μέσα από τα μάτια της. Την πρώτη φορά που είχα έρθει στην Καλιφόρνια, τα πάντα μου είχαν φανεί πανέμορφα. Ακόμα και το χορτάρι, κιτρινισμένο, καψαλισμένο από τον ήλιο και τη, φαινομενικά, ατέλειωτη ξηρασία, έδειχνε απόκοσμο. Έτσι θα είναι ο Άρης, σκέφτηκα, επειδή πώς γινόταν να είναι και αυτό η Αμερική; Φαντάστηκα τα μουντά πράσινα βοσκοτόπια της παιδικής μου ηλικίας, τα λοφάκια που αποκαλούσαμε βουνά. Η απεραντοσύνη αυτού του δυτικού τοπίου με συνεπήρε. Είχα έρθει στην Καλιφόρνια επειδή ήθελα να χαθώ, να ανακαλύψω. Στο κολέγιο, είχα διαβάσει το *Walden ή Η ζωή στο δάσος* επειδή άρεσε σε ένα αγόρι που μου άρεσε. Δεν κατάλαβα λέξη, όμως υπογράμμισα τα πάντα, όπως τη φράση: *Μόνο όταν χαθούμε –με άλλα λόγια, μόνο όταν έχουμε χάσει τον κόσμο– αρχίζουμε να ανακαλύπτουμε τον εαυτό μας, να συνειδητοποιούμε πού βρισκόμαστε και πόσο απέραντη είναι η έκταση των συσχετισμών μας.*[1]

---

1 Henry D. Thoreau, *Walden ή Η ζωή στο δάσος*, μτφρ: Βασίλης Αθανασιάδης, εκδόσεις Κέδρος, 2007. [Όλες οι υποσημειώσεις είναι της μεταφράστριας].

Αν το τοπίο είχε συγκινήσει και τη μητέρα μου, δεν το κατάλαβα. Προχωρούσαμε σημειωτόν στην κίνηση και διέκρινα το βλέμμα ενός άντρα στο διπλανό μας αυτοκίνητο. Γύρισε γρήγορα το κεφάλι του από την άλλη, μετά μας ξανακοίταξε, μετά πάλι από την άλλη. Ήθελα να νιώσει άβολα ή μπορεί απλώς να ήθελα να του μεταφέρω τη δυσφορία μου, έτσι συνέχισα να τον καρφώνω με το βλέμμα μου. Κατάλαβα από τον τρόπο που κρατούσε σφιχτά το τιμόνι ότι προσπαθούσε να μη με ξανακοιτάξει. Οι αρθρώσεις των χεριών του ήταν κάτασπρες, γεμάτες κόκκινες φλεβίτσες γύρω γύρω. Τελικά υποχώρησε, μου έριξε εκνευρισμένος ένα βλέμμα σχηματίζοντας με το στόμα του τη λέξη «Τι;» Πάντοτε πίστευα ότι το μποτιλιάρισμα σε μια γέφυρα μας φέρνει όλους πιο κοντά στα όριά μας. Μέσα σε κάθε αυτοκίνητο, ένα στιγμιότυπο ενός οριακού σημείου, οδηγοί που κοιτάζουν προς τη θάλασσα και αναρωτιούνται: *Κι αν; Θα μπορούσε να υπάρχει κάποιος άλλος τρόπος διαφυγής;* Προχωρήσαμε πάλι λίγα μέτρα. Μέσα στα συνωστισμένα αυτοκίνητα, ο άντρας έμοιαζε να είναι αρκετά κοντά για να τον αγγίξω. Τι θα έκανε, αν μπορούσε να μ' αγγίξει; Αν δεν ήταν αναγκασμένος να συγκρατήσει όλη αυτή την οργή μέσα στο Honda Accord του, πού θα πήγαινε;

«Πεινάς;» ρώτησα τη μητέρα μου, αποστρέφοντας επιτέλους το βλέμμα μου.

Ανασήκωσε τους ώμους της, εξακολουθώντας να χαζεύει από το παράθυρο. Την τελευταία φορά που είχε συμβεί αυτό, είχε χάσει τριάντα κιλά σε δυο μήνες. Επιστρέφοντας από το καλοκαίρι μου στην Γκάνα, κόντεψα να μην τη γνωρίσω, αυτή τη γυναίκα που πάντοτε έβρισκε προσβλητικούς τους αδύνατους, λες και κάτι σαν οκνηρία ή λιποψυχία δεν τους άφηνε να

εκτιμήσουν την ατόφια απόλαυση ενός καλού γεύματος. Έπειτα έγινε σαν αυτούς. Τα μάγουλά της κρέμασαν· η κοιλιά της ρουφήχτηκε. Έμεινε μισή, εξαφανίστηκε.

Ήμουν αποφασισμένη να μην το αφήσω να συμβεί ξανά. Είχα αγοράσει ηλεκτρονικά ένα βιβλίο με γκανέζικες συνταγές, για να αναπληρώσω τα χρόνια που είχα περάσει αποφεύγοντας την κουζίνα της μητέρας μου, και είχα εξασκηθεί φτιάχνοντας μερικά φαγητά τις μέρες πριν έρθει, ελπίζοντας να τα τελειοποιήσω προτού τη δω. Είχα αγοράσει μάλιστα μια φριτέζα, παρόλο που η υποτροφία του πανεπιστημίου δεν μου άφηνε περιθώρια για πολυτέλειες όπως οι λουκουμάδες ή οι μπανάνες πλαντάγο. Τα τηγανητά ήταν το αγαπημένο φαγητό της μητέρας μου. Η δική της μητέρα έφτιαχνε τηγανητό φαγητό σε ένα καροτσάκι στα πεζοδρόμια της Κουμάσι. Η γιαγιά μου ήταν Φάντε με καταγωγή από την Αμπάντζε, μια παραθαλάσσια πόλη, κι όλοι ήξεραν ότι απεχθανόταν τους Ασάντε, τόσο πολύ που δεν καταδεχόταν να μιλάει τουί, ακόμα κι έπειτα από είκοσι χρόνια ζωής στην πρωτεύουσα των Ασάντε. Αν αγόραζες το φαγητό της, ήσουν αναγκασμένος να ακούς τη γλώσσα της.

«Φτάσαμε», είπα σπεύδοντας να βοηθήσω τη μητέρα μου να βγει από το αυτοκίνητο. Εκείνη προπορεύτηκε, παρόλο που ερχόταν πρώτη φορά σε αυτό το διαμέρισμα. Με είχε επισκεφτεί στην Καλιφόρνια μόνο δυο φορές.

«Συγγνώμη για την ακαταστασία», είπα, όμως δεν υπήρχε ακαταστασία. Όχι στα μάτια μου τουλάχιστον, όμως τα μάτια μου δεν ήταν τα δικά της. Κάθε φορά που με επισκεπτόταν ανά τα χρόνια, περνούσε το δάχτυλό της πάνω από αντικείμενα που ποτέ δεν μου είχε περάσει από το μυαλό να καθαρίσω –το πίσω μέρος από τις περσίδες, τους μεντεσέδες στις πόρτες– και μετά

μου έδειχνε το σκονισμένο, μαυρισμένο δάχτυλο σαν να με κατηγορούσε κι εγώ απλώς ανασήκωνα τους ώμους.

«Η καθαριότητα είναι αρχοντιά», έλεγε.

«Η καθαριότητα είναι *μισή* αρχοντιά», τη διόρθωνα κι εκείνη με αγριοκοιτούσε. Ποια η διαφορά;

Της έδειξα πού ήταν το υπνοδωμάτιο και, αμίλητη, τρύπωσε στο κρεβάτι και την πήρε ο ύπνος.

3

Μόλις άκουσα το απαλό ροχαλητό, βγήκα σαν τον κλέφτη από το διαμέρισμα και πήγα να δω πώς ήταν τα ποντίκια μου. Παρόλο που τα είχα χωρίσει, αυτό με τις μεγαλύτερες πληγές ήταν ζαρωμένο από τον πόνο στη γωνία του κουτιού. Κοιτάζοντάς το, δεν ήμουν σίγουρη ότι θα την έβγαζε καθαρή. Μια ανεξήγητη θλίψη με κυρίευσε, κι όταν είκοσι λεπτά αργότερα με βρήκε ο συνεργάτης μου, ο Χαν, να κλαίω στην άκρη του εργαστηρίου, ήξερα ότι θα ντρεπόμουν πολύ να παραδεχτώ ότι η σκέψη του θανάτου ενός ποντικού ήταν η αιτία των δακρύων μου.

«Χάλια ραντεβού», είπα στον Χαν. Τρόμος διαγράφηκε στο πρόσωπό του καθώς επιστράτευε μερικές οικτρές κουβέντες παρηγοριάς, ενώ φανταζόμουν τι σκεφτόταν: *Εγώ ακολούθησα τις θετικές επιστήμες για να αποφύγω τις ευσυγκίνητες γυναίκες*. Το κλάμα μου γύρισε σε γέλιο, δυνατό και φλεγματικό, και ο τρόμος στο πρόσωπό του έγινε πιο έντονος, μέχρι που τα αυτιά του κοκκίνισαν σαν πινακίδα στοπ. Σταμάτησα να γελάω και βγήκα βιαστικά από το εργαστήριο για να πάω στην τουαλέτα όπου κοιτάχτηκα στον καθρέφτη. Τα μάτια μου ήταν πρησμένα και κόκκινα· η μύτη μου έμοιαζε μελανιασμένη, το δέρμα γύρω από τα ρουθούνια ξεραμένο και ξεφλουδισμένο.

«Σύνελθε», είπα στη γυναίκα στον καθρέφτη, όμως μου φάνηκε τόσο κλισέ, λες κι έπαιζα σε σκηνή από ταινία, έτσι άρχισα να νιώθω σαν να μην ήμουν μόνο αυτή η γυναίκα στον καθρέφτη που έπρεπε να συνέλθει, αλλά ένα εκατομμύριο άλλες εκδοχές, πάρα πολλές για να τις αντιληφθώ. Μία ήταν στο μπάνιο και έπαιζε έναν ρόλο· μια άλλη, στο εργαστήριο και κοιτούσε το πληγωμένο ποντίκι μου, ένα ζώο για το οποίο δεν ένιωθα τίποτε απολύτως και που εντούτοις ο πόνος του με είχε διαλύσει με κάποιον τρόπο σε μικρά μικρά κομμάτια. Ή με είχε πολλαπλασιάσει. Μια άλλη εκδοχή μου σκεφτόταν ακόμα τη μητέρα μου.

Ο τσακωμός των ποντικών με είχε αναστατώσει τόσο ώστε πήγαινα να δω πώς ήταν τα ποντίκια πιο συχνά απ' ό,τι χρειαζόταν, προσπαθώντας να προλάβω αυτό το συναίσθημα. Μπαίνοντας στο εργαστήριο την ημέρα που είχε έρθει η μητέρα μου, ο Χαν ήταν ήδη εκεί και έκανε εγχείρηση στα ποντίκια του. Όπως συνήθως συνέβαινε όποτε έφτανε πρώτος στο εργαστήριο, ο θερμοστάτης ήταν χαμηλωμένος. Έτρεμα από το κρύο και σήκωσε το κεφάλι του αφήνοντας προς στιγμήν τη δουλειά του.

«Γεια», είπε.

«Γεια».

Παρόλο που μοιραζόμασταν αυτόν τον χώρο εδώ και μήνες, σπανίως ανταλλάσσαμε παραπάνω κουβέντες, πέρα από τη μέρα που με είχε βρει να κλαίω. Τώρα ο Χαν μου χαμογέλασε πιο πλατιά, όμως τα αυτιά του ήταν ακόμα κατακόκκινα για να δοκιμάσω να ωθήσω τη συζήτησή μας πέρα απ' αυτόν τον αρχικό χαιρετισμό.

Έριξα μια ματιά στα ποντίκια μου και στα πειράματά μου. Κανένας τσακωμός, ουδεμία έκπληξη.

Γύρισα στο διαμέρισμα. Στο υπνοδωμάτιο, η μητέρα μου ήταν ακόμα ξαπλωμένη κάτω από μια στοίβα σκεπάσματα. Ένας ήχος σαν γουργουρητό έβγαινε από το στόμα της. Ζούσα μόνη τόσο καιρό που ακόμα κι αυτός ο απαλός θόρυβος, ίσα μόλις ένα μουρμουρητό, με τάραξε. Είχα ξεχάσει πώς ήταν να ζω με τη μητέρα μου, να τη νοιάζομαι. Για πολύ καιρό, τα περισσότερα χρόνια της ζωής μου στην πραγματικότητα, ήμασταν μόνο εγώ κι αυτή, όμως αυτός ο συνδυασμός ήταν αφύσικος. Το 'ξερε και το 'ξερα, και προσπαθούσαμε να αγνοούμε αυτό που ξέραμε ότι ήταν πραγματικότητα· κάποτε ήμασταν τέσσερις, μετά τρεις, δύο. Όταν φύγει η μητέρα μου, είτε από επιλογή είτε όχι, θα μείνει μόνο μία.